

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

3.23. ÖĞRETİM ELEMANLARININ ETİK İHLALLERİ

Prof. Dr. Asaf VAROL*

Siirt Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Öğr. Gör. Selim ŞEKER

Siirt Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

* 2000 yılından beri Mesleki ve Teknik Eğitim Temel Alan Danışma Komisyonu üyesi olarak görev yapmaktadır.

ÖZET

Son onlu yıllarda uluslararası indekslerce taranan yayınlarda, Türk akademisyenlerin yayınlarda önemli artışların olduğu gözlenmektedir. Bu durum memnuniyet verici olarak değerlendirilebilir. Akademik yükseltmeleri için getirilen kıstaslar ağırlaştırıldıkça, koşulları karşılayabilmek için öğretim elemanlarının verecekleri çabalar artmaktadır. Ancak bazı öğretim elemanları, yeterli alt yapıya sahip olamadığı ve koşulları sağlamada zorlandığı için etik ihlallerine yönelebilmektedir. Hatta bazı öğretim elemanlarının yaptıkları etik ihlalleri, bazı jüri üyeleri tarafından fark edilmediği için haksız unvanların verildiği dahi görülebilmektedir.

Bu çalışmada eğitim-değer-etik üçgeninde öğretim elemanlarında görülen etik ihlalleri üzerinde durulacak ve bu tür ihlalleri bertaraf etmek için çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Değer, Etik, Akademik Etik İhlalleri

PLAGIARISM OF A FACULTY

It's been observed that the academic publications of the Turkish faculty members on international indexes are increased rapidly in the last

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

few decades. This result can be evaluated as contentment. While the criteria for the academic promotion get tougher, the struggling of the faculty members is increasing in order to meet the requirements. However, some faculty tend to plagiarize because of insufficient background and the difficulty to meet with the requirements. Even some committee members are not able to distinguish the plagiarism of the faculty which results earning of an unfair academic title.

In this article the plagiarism of the faculty will be discussed in the triangle of the education-worth-ethic and some recommendations will be offered in order to eliminate these kinds of violations.

Keywords: Education, Worth, Ethic, Academic ethic violation

GİRİŞ

Eğitim, en genel anlamıyla, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir”(Ertürk, 1998:12). Eğitimin tanımında geçen “istendik” (eğitimin amaçlarına uygun) kavramı, eğitim ve değerler arasındaki ilişkiyi zorunlu kılar. Bu anlamıyla **değer**, eğitim için önemli olan her türlü düşünce, ilke, obje veya etkinlik anlamına gelir. **Etik** ise bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaksal deseni ifade eder (Demir, 1992:18).

Eğitimi sunan kişilerin eğitim yöntemlerine ilişkin bilgi ve yaklaşımları, öğrencilerin öğrenme yöntemlerini de belirtmektedir. Eğitim kurumları, öğrencilerin mutlu, sağlıklı ve özgür biçimde yaşayarak kendilerini geliştirdikleri yerler olmalıdır. Demokrasi, insan hakları, özgürlük, sevgi, saygı ve hoşgörü gibi değerleri kazandıran ve kavramalara

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelemesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

ilişkin tutumları pekiştiren kurumlar olması gerekmektedir (Onur, 2005:egitim_ve_ogretimde_etik).

Eğitimde değerler ve etik, başta üniversiteler olmak üzere bütün eğitim kurumlarında yürütülen etkinliklerde uyulması beklenen genel etik ilkelerini ifade eder. Etik her şeyden önce istenilecek bir yaşamın araştırılması ve anlaşılmasıdır. Daha geniş bir bakış açısıyla eğitim sürecinde, bütün etkinlik ve amaçların yerli yerine konulması; neyin yapılacağı ya da yapılmayacağı; neyin isteneceği ya da istenmeyeceğinin; neye sahip olunacağı ya da olunmayacağı bilmesidir (Pehlivan,1998:10). Bu anlamda eğitim fırsat ve olanaklarının bireylere sunulma biçimi ya da eğitim haklarından yararlanabilmeleri konusunda gösterilen çabalar ya da ihmaller, eğitim etiği açısından büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde değerler ve etik konusu; araştırma ve makale aşırımlar yanında, öğrenciler, çalışanlar, karşı cinsle olan ilişkilere kadar genişletilebilir. Hatta ülke ve insanlık sorunlarına karşı duyarlılık da bunlara dahil edilebilir (Ortaş, İ. iortas@cu.edu.tr). Bu ortak konular, eğitim, değer ve etiği birbirine yaklaştırır. İnsan doğar doğmaz bir değer sistemine sahip değildir, bu değerleri öğrenme ile kazanır. Bunun için insanın bir eğitim-öğretim sürecinden geçmesi gerekir. Eğitim, özünde ahlâksal bir etkinliktir, başka bir anlatımla eğitim, değerli olduğu kabul edilen -istendik- birtakım değer ve davranışları, normları bireye kazandırarak onu olgunlaştırmayı, mükemmelliğe yaklaştırmayı amaçlayan bir etkinlik ya da sosyalleşme süreci olarak kabul edilebilir (Yayla, A. <http://efdergi.yyu.edu.tr>).

Çağımız açısından bilgi en önemli güçtür. Bilgi, eğitim yoluyla kazanılır. Bilim insanı, bilgi kazanımında etik ilkelere uymadığı zaman; yaşamın eksenini oluşturan bilgi gücüne haksız yollarla ulaşmayı meşrulaştırarak, yaşamın tüm alanlarına gayri ahlâki bakış açısı kazandırmış

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

olacaktır. Aslında ahlâki ya da etik bir yaşam, her alanda her insanın varoluşsal bir zorunluluğudur. Tüm dinler, felsefi doktrinler, ideolojiler ve dünya görüşleri insan için iyi, güzel ve doğru ilkeler doğrultusunda düşünmeyi ve yaşamayı öngörürler. Bu ortak değerlere sahip olmayan kişiler, çeşitli yasal sınırlamalara rağmen etik dışı davranabilmektedir. Bu yüzden etik değerler, eğitim yoluyla içselleştirilerek, her koşul ve ortamda uygulanabilir yaşantılar haline dönüştürülmelidir.

Bugün, akademisyen, eğitimci, öğrenci, yazar, düşünür, işveren, işçi, ebeveyn, siyasetçi hemen hemen herkes her alanda, günlük konuşmalarında ahlâki normların ve standartların bozulduğu ve “ahlâki yozlaşmanın” giderek arttığı konusundaki kaygılar yaşadığını ifade etmektedir (Ortaş, İ. iortas@cu.edu.tr). Bütün bu kaygılar beraberinde bazı önlemlerin alınmasını da gündeme getirmektedir. Ayrıca, bu kaygıları ifade etme ve çözme şekli ne olursa olsun sonuçta tek çarenin eğitim olduğu belirtilerek bitirilmektedir. Bu saptama, eğitim kurumlarını, süreçlerini ve değerler ile etik konusunda, toplumsal yapıyı oluşturan bütün kurum ve değerler sisteminin duyarlı hale getirebileceğini gösterir. Eğitim sürecinin uygulanmasında uyulması gereken değerler ve etik ilkeler; Milli Eğitimin Genel Amaçları ve Temel İlkeleridir (MEB, 2000:3-6).

Genel Amaçlar

Türk Milletinin bütün bireylerini,

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı;

Türk Milletinin Milli, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal ve hukuk devleti olan

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimi kişiler olarak yetiştirmek.

3. İlgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak, onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak, nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yaptırmaktır.

Temel İlkeler

- *Genellik ve Eşitlik
- *Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
- *Yöneltme
- *Eğitim Hakkı
- *Fırsat ve İmkân Eşitliği
- *Süreklilik
- *Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- *Demokrasi Eğitimi
- *Laiklik

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

*Bilimsellik

*Planlılık

*Karma Eğitim

*Okul ile Ailenin İşbirliği

*Her Yerde Eğitim

Türkiye Cumhuriyeti Eğitimi'nin amacı ulusal değerlere dayanır. Bu ulusal değerler, Cumhuriyetin kuruluşunda ortaya konulan siyasal sistemin amaçlarını da yansıtmaktadır. Türk ulusunun bağımsız varlığını sürdürmesi, ulusal bir kültür birliğinin sağlanması, vatandaşlık bilincinin oluşturulması, ekonominin gerek duyduğu eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesi, siyasal sistemin amaçları arasında yer alır (Akçay, 2006:27-28). Böylece değişime açık, demokratik bir düşünce ve davranış yapısına sahip kuşaklar yetiştirmeyi hedefler.

Bununla birlikte, günümüzde, toplumsal yapıda hızla meydana gelen değişimler, eğitim programlarının çeşitlenmesi ve öğrenmenin de bireyselleşmesi sonucunu doğurmuştur. Bu durum beraberinde, ülkemizde yıllarca uygulanmakta olan “geleneksel” eğitim anlayışının yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Buna göre (Özden, 2000:20-27):

-Eğitim programları, ölçme ve değerlendirme yöntemleri yeni değerlere göre düzenlenmelidir.

-Eğitimde fırsat eşitliği; bireyin ihtiyacını karşılayacak, ilgi ve yeteneklerini maksimum düzeyde geliştirecek olanaklar sağlamalıdır.

-Eğitimde kalitenin artırılması amacıyla, bilgi teknolojileri eğitim programlarına dahil edilmelidir.

-Sınıf dışı etkinlikler bağlamında, sanat ve kültürel faaliyetler öğretim programları ile bütünleştirilmelidir.

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

- Çağdaş eğitimin gereği olarak eğitim ve öğretimin bütün etkinliklerinde, öğrenci merkeze alınmalıdır.

- “Öğrenmeyi öğrenme” yaklaşımı benimsenmeli, değişmekte olan bilgi ve ihtiyaçlara kişinin tek başına ulaşabilmesi, kendisini yenileyebilmesi sağlanmalıdır.

Böylece yenilik ve gelişmelere açık, değişmeyi önceleyen bir anlayışla çağdaş eğitim yaklaşımları eşliğinde yeni değerleri içselleştirmiş bir “Eğitim Sistemi”ni inşa etme koşulları sağlanmış olacaktır.

Türkiye Eğitim Sistemi’nin kendi değer ve doğrularına sıkı bir şekilde bağlanabilmesi için, aşağıda belirtilen konuları ilke edinmesi gerekir. Bu ilkelerin başlıcaları şunlardır (Ortaş, İ. iortas@cu.edu.tr):

Eğitimde Değer ve Etik:

*Eğitim ve öğretime gerekli önemin verilerek, kendini yenilemesini ve çağdaşlaşmasını sağlamak.

* Bilimsel çalışma ve etkinliklerde maddi çıkar endişelerinden uzak durmak.

*Bilimsel hırsızlık ve kalpazanlık yapmamak.

*Öğrenciyi merkeze almak.

*Eğitimde hümanist yaklaşımını benimseyip uygulamak.

*Ölçme ve değerlendirmede adil ve dürüst davranmak.

*Öğrencileri araştırma ve incelemeye sevk etmek.

Yönetimde Değer ve Etik:

*Adil ve Dürüst Olmak: Keyfi davranış, adam kayırmaca, haksız muamele gibi olumsuzlukları akıl defterinden silmek.

*İşi ehline vermek, liyakate uymak.

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelemesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

*Makamı atlama tahtası olarak kullanmamak.

*İlkelere göre hareket etmek.

*Söz verdiği gibi davranmak.

*Her türlü etik dışı davranışlara göz yummamak.

Bilimsel Araştırmalarda ve Akademik Yükselmelerde Değer ve Etik:

*Bilimsel araştırmalarda ve değerlendirmelerde objektif davranmak.

*Bilim insanı seçiminde, bilimsel yeterliliğe uygun davranmak.

*Araştırma ve projelerde sağlanan kaynakları amaca uygun bir şekilde kullanmak.

*Araştırmalara katkısı olmayan kişilerin isimlerine yer vermemek.

*Uzmanlık alanlarına saygı göstermek.

*Alanındaki literatüre hâkim olup, kendini yenilemek.

Meslek olarak eğitimcilerin ve bilim insanlarının, etik ilkelerinin bağlı olduğu evrensel değerlere uygun hareket etmelerini beklemek doğal bir haktır. Akademisyen ve eğitimcilerin uyması beklenen etik ilkeleri şöyle sıralanabilir (Pehlivan, 1998:173-176; Onur, 2005: eğitim_ve_ogretimde_etik):

1. **Profesyonellik ilkesi:** Meslek ettiğinden söz edebilmek için öncelikle mesleğinin gerektirdiği görevleri belirtilen standartlar içinde yapabilecek yeterlilikte olmak gerekir. Görevle ilgili bilgi, beceri ve tutumları eksiksiz kazanmış olmak, hizmeti zamanında ve kusursuz sunmak, mesleği daha iyi yapabilmek için sürekli olarak özeleştiri ve değerlendirme yapmak, hizmette kaliteyi sağlamak, mesleğinin yöntem ve tekniklerini sürekli olarak geliştirmek.

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

2. **Hizmette sorumluluk:** Genel anlamda sorumluluk, verilen hizmetin ve görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesi bilincidir.

3. **Adalet:** Kişinin her türlü davranış ve tutumunda adil olmak ve öğrenciler arasındaki ilişkilerde de adaleti sağlamak sorumluluğuna sahip olmaktır. Öğrencilere söz hakkının adil olarak paylaşılmasından başlayıp, sınıf içi ve dışı etkinliklere katılıma kadar uzayan her türlü etkinlikte adaletin sağlanması, meslek etiği açısından son derece önemlidir.

4. **Eşitlik:** Her türlü yararın, sıkıntıların ve hizmetlerin dağıtılmasında sınırların belirlenmesini içerir.

5. **Yolsuzluk yapmamak:** En genel anlamıyla yolsuzluk bir çıkar karşılığında kamu yetkilerinin yasa dışı kullanımı olarak tanımlanabilir. Burada sağlanması amaçlanan maddi kazançlar olabileceği gibi parasal olmayan özel amaçlar da olabilir. Kendi kitabını ya da ders materyallerini üstü kapalı veya zorlamayla satması, eğitimcilerin mesleğini kullanarak kişisel çıkar sağlamasına örnektir.

6. **Dürüstlük:** Etik davranış başkalarıyla ilişkilerde dürüst olmayı gerektirir. İçten ve dürüst davranmayan eğitimci ve akademisyenler ilişkilerde kendi sonlarını hazırlarlar ve güven ortamı ortadan kalkar.

ÖĞRETİM ELEMANLARINDA KARŞILAŞILAN ETİK İHLALLERİ

1 Eylül 2000 tarih ve 24157 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Doçentlik Sınav Yönetmeliği, doçent olmak isteyen adayların belirli kriterleri sağlamasını gerektirmektedir. Doçentlik sınavı açılan temel alanlar, Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme, Fen Bilimleri ve Matematik, Filoloji, Güzel Sanatlar, Hukuk, İlahiyat, Mesleki ve Teknik Eğitim, Mimarlık, Mühendislik, Sağlık Bilimleri, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler, Ziraat ve Ormanlık olmak üzere 12 başlık altında toplanmıştır. Yeni kriterlerin devreye girmesi sonucunda, 2000’li yıllardan itibaren ülkemizde

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

uluslararası kabul görmüş dergilerde yayınlanan makale sayısında önemli artışlar olmuştur. Bu gelişmeye paralel olarak doçentlik sınavına giren adaylarda çok farklı etik ihlalleri ile de karşılaşmaktadır.

Tezlerden Türetilen Yayınlar ve Referans Gösterme

Doçentlik Sınav Yönetmeliği kapsamında oluşturulan temel alanların hepsinde yüksek lisans ya da doktora tezlerinden üretilen yayınlar dışında çalışmalar istenmektedir. Bu koşulun olması mantıktır. Çünkü aday yüksek lisans tezini veya doktorasını tamamlamasının akabinde zaten bir unvan kazanmaktadır.

Tezler dışında üretilmiş yayın koşulunu sağlamak için adayların bir kısmının yaptığı ihlaller arasında, yayının doktora ya da yüksek lisans tezinden çıkarıldığını gizleme yoluna gittiği görülebilmektedir. Bunu yaparken en çok başvurulan yöntem, kaynaklar kısmında kendi tezini referans göstermemektir. Ayrıca kendini farklı bir yayın yapmış gibi gösterebilmek için özellikle grafiklerde apsis ve ordinat üzerinde kullanılan parametreler değiştirilmekte ya da eksenler üzerindeki ölçü aralığı üzerinde oynanarak farklı bir grafik türetilmektedir. Bu durum, raporları dikkatli incelemeyen jüri üyeleri tarafından dahi fark edilmeyebilmektedir.

Dilimleme Yöntemi İle Yayın Sayısını Çoğaltma

En sık başvurulan bir diğer etik ihlali ise bir yayını birçok parçaya bölerek yayın sayısını çoğaltmaktır. Parçalara bölünerek çoğaltılan yayınlarda kullanılan yöntemde, aynı bir çalışma için metodoloji değiştirilmeden, sadece parametreler ya da kullanılan malzemeler değiştirilerek birçok yayın türetilmektedir. Bu, özellikle teknik branşlarda örneğin kimya, malzeme gibi alanlarda sık başvurulan bir yöntem olmaktadır.

Haksız Yazarlık

1. Doktora Çalışmalarının Çapraz Değerlendirilmesi

Eksik yayın endişesi taşıyan bazı doçent adayları yayın sayısını çoğaltmak için doktora çalışmalarına isimlerini çapraz yazmaktadır. Başvurulan bu yöntemde, yaptıkları doktora çalışmalarından yayın çıkartırken, doktora sahibi ismini kendi doktorasına yazmayıp diğer bir doktoranın ismini yazmaktadır. İsmi yazdığı kişi için bu eser orijinal bir yayın olmaktadır. İsimler bu şekilde çapraz kullanılarak, eser sayısı çoğaltılmaktadır. Bu yola başvurulmasının nedeni, aday kendi yaptığı doktora çalışmasından yayın yaptığında puan alamazken, diğer bir kişinin yayınına ismini yazdığında doktora dışı bir yayın sayıldığından puan toplayabilmesidir.

2. Dönüşümlü Yazar İsmi Kullanma

Bazı doçent adayları dönüşümlü “haksız yazar” olarak isim kullanabilmektedir. Örneğin, bir aday aslında bir yayın yaparken, o yayına diğer birkaç arkadaşının ismini de yazmaktadır. Bu yöntem sayesinde her aday aslında bir yayın yapmışken, kendi grubunda şayet dört kişi bulunuyorsa, her biri bir yayın yapmasına karşın, birden her biri dört yayın sahibi olabilmektedir. Bazı adayların kendi yayınları ile ilgili yöneltilen sorulara hiç cevap verememesi, hatta sorulardan bunalinca o çalışmanın arkadaşı tarafından yapıldığını itiraf etmesi olayları ile karşılaşılabilir.

3. Tez Yaptırdığı Öğrencisinin Çalışmasını Kullanma

Bazı öğretim elemanları, tek başına yayın yapmış görünmek için danışmanlığını yaptığı öğrencisinin tezini kullanabilmektedir. Bu durum bazen yüksek lisans öğrencisi tarafından hocasına katkı sağlama adına da başvurulan bir yöntemdir. Tez öğrencisi danışmanına katkı sağlamak için

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

kendisinin hazırladığı yayına kendi ismini yazmayabilmektedir. Bir sınavda tek isimli bir yayın yapmış gözükten bir doçent adayına sorular yöneltildiğinde, hiçbir soruya cevap alınmadığı, bunun nedeni sorulduğunda; “Çalışmanın danışmanlığını yürüttüğü öğrencisi tarafından yapıldığını ve öğrencisinin kendisine katkı sağlamak için bu yolu tercih ettiğini” belirten cevaplarla karşılaşılabilir. En ilginç durum ise, tezi yaptıran bazı danışmanların tezin konularından bihaber olabilmesidir.

Duplikasyon

Bazı öğretim elemanları bir yayını farklı dillerde yayımlayarak yayın sayısını çoğaltmaya çalışmaktadır. Örneğin önce Türkçe yayımlandığı bir makaleyi, sonradan İngilizce ve Almanca dillerinden de yayımlayarak, yayın sayısını fazla göstermeye çalışmaktadır. Bu tür yayınların mükerrer olduklarını gizlemek için yayınlarda sadece özet ve sonuç bölümlerinde değişiklikler yapmaktadır. Çok eskiden yayınladığı bazı çalışmalarını format ve yazı içeriğini yeniden düzenleyerek yeni bir yayınmış gibi gösteren adaylara rastlanılmıştır.

Jüriyi Yanıltıcı Beyanda Bulunma

Bazı doçent adayları, her temel alan için minimum koşulları sağlamadan, yanıltıcı beyanda bulunabilmektedir. Örneğin bir yayının SCI (Science Citation Index) grubuna girmediği halde, SCI yayını gibi gösterebilmektedir. Bazı jüri üyeleri, tanımadığı derginin SCI yayını olup olmadığını araştırma zahmetine katlanmadığı durumlar da söz konusu olabilmektedir.

Başlıca Yazar Koşulunun İhlali

Tek yazarlı makale veya danışmanlığını yaptığı lisansüstü öğrenci(ler) ile birlikte yazılmış makalede adı geçen öğretim elemanı, başlıca yazar koşulunu sağlamış olmaktadır. Bazı adaylar lisansüstü

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

öğrencisi ile yaptığı bir yayını, başlıca yazar koşulu için karşılık göstermektedir. Ancak o tür eserlerde üç isim görülebilmektedir. Adayların bir kısmı, üç yazarlı yayın yapmayı şöyle açıklamaktadır. Bazı bölümlerde lisansüstü programının bulunmadığı, bu nedenle bazı öğrencilerin diğer bir fakülteye ait bir bölümde lisansüstü programa kayıt yaptırabildiğini, bu durumda da genelde birinci danışmanın öğrencinin kayıt yaptırdığı bölümden seçildiği, asıl danışmanlığı yürüten ikinci danışmanın ise öğrencinin fakültesindeki ilgili bölümden belirlendiğini ve dolayısıyla adayın iki danışmanı olduğu için, eserin üç isim taşıdığı beyan edilmektedir.

Daha somut bir örnek vermek gerekirse, bir Üniversitenin Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümünde doktora programının olmadığını varsayalım. Bu bölümdeki bir araştırma görevlisi kendi bölümünde doktora programı olmadığı için, aynı üniversite içerisinde mühendislik fakültesi bünyesindeki elektrik-elektronik mühendisliği bölümünün doktora programı sınavını kazanarak kayıt yaptırabilmektedir.

Mühendislik fakültesi bünyesinde doktora yapan bir öğrencinin danışmanını belirlerken, bölüm kendi öğretim elemanını danışman atamaktadır. Diğer taraftan öğrencinin bölümünden diğer bir öğretim üyesini ise ikinci danışman olarak görevlendirilmektedir. Öğrencinin çalışmasını asıl yürüten genelde ikinci danışmandır. Birinci danışman sadece kâğıt üzerinde mevcuttur. Öğrencinin çalışmalarına bazen birinci danışmanın en küçük bir katkısı olmayabilmektedir. Öğrenci bir yayın yaparken her iki danışmanın ismini makaleye yazma mecburiyetinde kalabilmektedir. Bu tür bir tasarruf sonrasında birinci danışman haksız yazar olarak yer almaktadır. Bazı doçent adaylarının dosyasında birinci danışmanın çalışmalarda hiç katkısının olmadığı biçiminde dilekçelere rastlanabilmektedir. Yani aday mevcut bir usulsüzlüğü kendisi ihbar edebilmektedir.

SONUÇ

Eğitim sisteminde son yıllarda meydana getirilen yeni düzenlemeler ve değişiklikler, eğitim sistemimizin bağlı olduğu değer ve etik ilkelerine ters düşmemelidir. Bunun anlamı, eğitim sisteminin yeni arayışları, bütün bireyleri, bilimsel gerçekleri kabullenmiş; kültürel değerleri benimsemiş; önyargıdan, kinden, nefretten, düşmanlıktan uzak, insan ve doğa sevgisiyle donanmış bir nesil yetiştirmekle ters olmamalıdır.

Öğretim elemanlarının dürüst davranabilmelerini sağlamak için araştırma görevliliği sürecinde etik konusunda bir ders almaları sağlanmalı ve etik ihlallerin adayın geleceğinde yaratacağı olumsuz tablo ortaya konulmalıdır.

Aday akademik etik ihlali yapmışsa, caydırıcı cezalar alabilmelidir. Mevcut cezalar caydırıcı değildir. Hatta etik ihlali nedeniyle ceza almış bir aday, bir sonraki yılda sınava girdiğinde jüri üyelerine mağdur olduğu yönünde baskı yapabilmektedir.

Jüri üyeleri doçent adaylarının çalışmalarını incelerken tarafsızlık ilkesi ile çok titiz inceleme yapmalı ve bu incelemeleri kaybedilmiş zaman olarak değerlendirmemeleri sağlanmalıdır.

Taşradaki üniversitelerden büyük şehirlerdeki jüriyelere katılmak için gitmek zorunda kalan öğretim üyeleri, büyük bir özveride bulunmaktadır. Çünkü kısıtlı bütçe nedeniyle doçentlik sınavına giden öğretim üyelerinin bazılarına sadece otobüs ile görevlendirme yapılmaktadır. Keza büyük şehirlerde konaklama sorun olmaktadır. Bu nedenle YÖK bütçesinde özel bir kalem oluşturularak, doçentlik sınavına katılacak öğretim üyelerinin uçakla seyahat etmelerine imkân tanınmalı ve büyük şehirlerde masraflarını karşılayacak düzeyde gündelik verilmelidir. Büyük kentlerde

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

konaklamaları için uygun misafirhaneler yapılmalı veya hazır binalar kiralanmalıdır.

Öğretim üyelerinin büyük bir kısmı doçentlik sınavlarına jüri üyesi olarak girmemek için çaba göstermektedir. Oysa jüriye katılan öğretim üyelerine “huzur hakkı” adı altında cazip bir ücret ödenebilirse, jüri üyesi sınava katılmak için gayret gösterecektir.

Asaf Varol, Selim Şeker, “Öğretim Elemanlarının Etik İhlalleri”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı 1-3 Mart 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara. ISBN-978-975-482-789-7, s213-223.

KAYNAKLAR

AKÇAY, Cengiz.(2006). Türk Eğitim Sistemi, Ankara: Pegem Y.

AYDIN, Onur.(Aralık-2005). eğitim_ve_ogretimde_etik

DEMİR, Ö.-M.Acar.(1992) .Sosyal Bilimler Sözlüğü, İstanbul: Ağaç Y.

ERTÜRK, Selahattin.(1998). Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Meteksan A.Ş.

MEB.(2000). 2001 Yılı Başında Milli Eğitim, Ankara: MEB. Y.

ORTAŞ, İbrahim. Çukurova Üniversitesi, (iortas@cu.edu.tr)

ÖZDEN, Yüksel.(2000).Eğitimde Yeni Değerler, Ankara: Pegem Y.

PEHLİVAN, İnyet.(1998).Yönetel M. Ö. Etik, Ankara: Pegem Y.

YAYLA, Ahmet, *YYÜ, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:II, Sayı:1* (<http://efdergi.yyu.edu.tr>)